

ВПЛИВ ЕСТЕТИЧНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЗАМОВНИКА НА АРХІТЕКТУРНЕ РІШЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЖИТЛА

У статті розглядаються питання взаємодії архітектора та замовника в процесі формування індивідуального житла, класифікації психотипів людей їх естетико-психологічні пріоритети, що безпосередньо впливають на вибір архітектурної форми, природних компонентів, місця в будинку, оздоблення та кольорову гаму, дані рекомендації по їх використанню.

Виклад основного матеріалу. Індивідуальний житловий будинок що як найяскравіше відбиває в своїй архітектурі специфічні риси, притаманні його власнику, його естетичні та психологічні пріоритети. Саме індивідуальна привабливість житла, врахування вимог особистості стала на заваді широкому розповсюдженню в радянські часи типових проектів житлових будинків садибного типу. На відміну від інших типів житла: секційного, блокового, коридорного, галерейного і таке інше, реакція населення на типізацію садибного житла була вкрай негативною, незважаючи на їх величезну кількість (в Україні розроблялись серії типових проектів садибного житла для кожної області і окремих регіонів). Свідченням неефективності такого підходу стала масова практика самостійного будівництва садибного житла та внесення суттєвих змін в їх архітектурну побудову при використанні типових проектів.

Якщо звернутись до світової практики, то садибне житло на елітному рівні проектувалось та будувалось виключно як індивідуальне, неповторне і, розробку таких проектів виконували дипломовані, відомі архітектори. В Америці найвідомішим із усіх митців був Ф.Л. Райт, в Європі активно працювали такі постаті як Л.Корбюз'є, Р.Мейер, в Японії – Т. Андо, І. Юшида та К. Финдлей. В цих спорудах розкривались найяскравіші, унікальні архітектурні образи, що відображають художньо-естетичні якості, притаманні замовникам.

Особливу роль в процесі індивідуальній забудові відіграє народна творчість, яка в кристалізованій формі поєднує природно-кліматичні умови, етнічні нашарування, місцеві будівельні традиції, художньо естетичні привабливості кожного народу.

Для ефективної співпраці архітектора та замовника, виявлення його естетично-психологічних пріоритетів, потрібно на самперед визначити психотип замовника. Існує декілька класифікацій психотипів людини, які відображають різні підходи щодо оцінки поведінки сутності у життєвому просторі та відношення один до одного. Існує чотири засоби розподілу взаємодії психотипу із природним оточенням згідно еволюційним передумовам, що обумовлює наявність квадри головних психотипів. Це – холерики – сангвиники – флегматики – меланхоліки в традиційній психологічній класифікації, творці – прагматики – інтелектуали – романтики в

сучасній езотеричній класифікації, що відповідає розподілу за Стихіями (Вогню, Землі, Повітря та Води) Кожен з головних психотипів розподіляється на три психотипи, утворюючи зодіакальне коло з дванадцяти типів (знаків). Такий розподіл дозволяє створити доволі широку палітру, в межах якої можна розрізнати досить чітко психотипи між собою і в той же час враховувати спільні естетико-художні особливості в межах квадрати.

Для “вогняних” психотипів притаманною символічною ознакою в архітектурному образі будинку є вогнище, яке домінує іусіляко підкреслюється, виділяється, а пріоритетною формоутворюючою основою є трикутник, який активно визначається, особливо на фасадах споруди.

”Земні” психотипи віддають перевагу квадрату (кубу), чіткій прив’язці об’ємно-планувального рішення до землі, доцільному використанню рельєфу, свідомому застосуванню рослинності, в тому числі в інтер’єрі оселі.

Характерною рисою “повітряних” психотипів є легкість, пронизливість, прозорість будівлі, використання різноманітних сходів, відкритих внутрішніх просторів (атріумів). Вони часто “відривають”будівлю від землі, ставлячиї на ніжки.

“Водні” психотипи віддають перевагу сфері – як основній формоутворюючій структурі архітектурного образу таїї хвилеподібним елементам, які сприяють емоційну насиченню простору. Відповідно до цього, вони в своєму життєвому середовищі значне місце відводять воді (басейнам, акваріумам і т. п.).

Таким чином, визначивши головні, принципіві ознаки кожного з основних психотипів можна розпочинати конструктивне спілкування з замовником, орієнтуючись на наукове підґрунтя – його притаманні психоестетичні пріоритети, які легко визначити по дню народження замовника. Подальша деталізація архітектурного художнього та об’ємно-планувального рішення має будуватись на уточненні конкретних параметрів: складу та площ приміщень,бажаних функціональних зв’язків, характеру декору, кольорової гами. При цьому можна застосувати метод фоторобота, умовно розділивши архітектурну споруду на три частини по горизонталі: цокольно-подіумну, площинно-стінову та дахово-завершальну, працюючи спочатку з кожною окремо, а потім синтезуючи отриманий результат за законами архітектурної гармонізації. Такий підхід дає змогу отримати позитивні результати, скоротити витрати час на проміжні уточнення вимог замовника, який в більшості своїй не має чіткого уявлення про архітектурний образ та структурну побудову свого майбутнього житла. В архітектурній практиці доволі багато випадків, коли замовник на кінцевому етапі змінює своє попереднє рішення завдяки відсутності образного мислення та умовностей ортогональних проєкцій (планів, розрізів, фасадів), що при здійсненні будівництва начебто трансформуються, скорочуючись, чи навпаки зорово розтягуючись. Наприклад, замовник значно витратився на красиву та фактурну покрівлю, а в натурі її з двору та з вулиці майже не видно, оскільки ухил даху відносно малий. Виправити таку ситуацію спромоглися завдяки насуванню даху, створенні своєрідноїобки із відповідними наслідками.

Дуже важливим для вирішення нагальних художньо-естетичних проблем у взаємодії архітектор-замовник є визначення ключових, найважливіших для замовника місць в архітектурному просторі його помешкання, які безпосередньо пов'язані з його психоестетичною орієнтацією. Якщо, скажемо, замовник народився під сузір'ям Овна, то його пріоритетним місцем в житловому просторі є передпокій (кабінет), якому необхідно приділити відповідну увагу, формуючи та оздоблюючи його належним чином як за формою, декором, так і за колористикою. За загальною схемою це має бути доволі просторе, вишукане приміщення, оздоблене деревом (червоним деревом, дубом) з підвісною стелею, масивною меблюю. Колористична гама – червоно-охриста або теракотова. В той же час Леви опановують вітальню а Стрельці – лоджії та балкони, а колористика їх приміщень відповідно жовто-золотиста, пурпурно-фіолетова.

Висновки

Оскільки житловий будинок призначається для цілої родини то його архітектура повинна певною мірою відображати і психоестетичні уподобання усіх її мешканців. Тому, зберігаючи домінуючу вагомість голови родини в екстер'єрному та інтер'єрному просторах, оздоблювання та меблювання інших приміщень підпорядковується відповідним вимогам інших членів родини. Якщо, реальне лідерство належить жінці або комусь іншому, то і архітектурно-художнє рішення підпорядковується саме цій особі. Доцільне використання рекомендацій, що пропонуються, дозволить значно покращити якісні характеристики проектних рішень і зробити більш ефективною роботу із замовником.